

Stratfor: Η μπλόφα του Ομπάμα

Ανάλυση του ινστιτούτου γεωπολιτικών και στρατηγικών αναλύσεων Stratfor σχετικά με την κρίση στη Συρία και τις επιλογές και τη στρατηγική του προέδρου Ομπάμα.

«Η μπλόφα του Ομπάμα» τιτλοφορείται η ανάλυση του Τζωρτζ Φρίντμαν, ιδρυτή της ιδιωτικής εταιρείας πληροφοριών και γεωπολιτικών και στρατηγικών αναλύσεων, Stratfor, σχετικά με την κρίση στη Συρία και τη στρατηγική της αμερικανικής κυβέρνησης γύρω από αυτήν.

Η κυρίαρχη θέση γύρω από την επίθεση με χημικά όπλα στη Συρία την προηγούμενη εβδομάδα είναι ότι προήλθε από δυνάμεις του καθεστώτος Άσαντ, αν και δεν είναι λίγοι αυτοί που κάνουν λόγο για ενέργεια των αντικαθεστωτικών, ή και πλαστές φωτογραφίες. Κατά τον Φρίντμαν, αν και οι ΗΠΑ μέχρι τώρα έχουν αποφύγει να εμπλακούν στον εμφύλιο στη Συρία, αυτό δεν σημαίνει πως η Ουάσινγκτον τρέφει συμπάθεια προς τον Άσαντ και το καθεστώς του, σε μεγάλο βαθμό λόγω των στενών δεσμών της Δαμασκού με το Ιράν και τη Ρωσία. Ωστόσο, όπως επισημαίνεται, οι ΗΠΑ «έχουν μάθει να προβληματίζονται όχι μόνο σχετικά με μη φιλικά καθεστώτα, αλλά και με αυτά που μπορεί να ακολουθήσουν μετά από τέτοια καθεστώτα». Το Αφγανιστάν, το Ιράκ και η Λιβύη είχαν ως αποτέλεσμα τη συνειδητοποίηση πως η πρόκληση της πτώσης ενός καθεστώτος σημαίνει συμβιβασμό με έναν διάδοχο ο οποίος δεν είναι σε καμία περίπτωση «τέλειος». Σε τέτοιες περιπτώσεις, η αλλαγή καθεστώτος έχει ως συνέπεια την εμπλοκή των ΗΠΑ σε εμφυλίους, τα αποτελέσματα των οποίων δεν είναι αντάξια του κόστους. Στην περίπτωση της Συρίας, οι αντικαθεστωτικοί είναι Σουνίτες μουσουλμάνοι, οι καλύτερα οργανωμένες φράξιες των οποίων έχουν δεσμούς με την αλ Κάιντα.

Παρά τις εκκλήσεις για επέμβαση από ΗΠΑ και Ευρώπη, η Ουάσινγκτον δεν φαίνεται τόσο πρόθυμη να προβεί σε στρατιωτικές ενέργειες, καθώς η έκβαση του εμφυλίου δεν είναι κάτι που την αφορά άμεσα, καθώς κάθε κατάληξη παρουσιάζεται κακή από την οπτική της γωνία. Επίσης, όπως επισημαίνει ο Φρίντμαν, «αυτοί που τονίζουν με μεγαλύτερη έμφαση πως κάτι πρέπει να γίνει για να σταματήσει η αιματοχυσία θα είναι οι πρώτοι που θα καταδικάσουν τις ΗΠΑ όταν αρχίσουν να σκοτώνουν ανθρώπους για να σταματήσουν τους σκοτωμούς. Άνθρωποι θα πεθάνουν σε μία τέτοια επέμβαση, καθώς δεν υπάρχουν 'καθαροί τρόποι' για να τερματιστεί ένας εμφύλιος πόλεμος'».

Οι «κόκκινες γραμμές» του Ομπάμα

Η στρατηγική του προέδρου Ομπάμα ήταν εξαιρετικά προσεκτική: δήλωσε πως οι ΗΠΑ δεν θα εμπλέκονταν άμεσα στον πόλεμο στη Συρία εκτός εάν το καθεστώς Άσαντ χρησιμοποιούσε χημικά όπλα. Ήταν λογικό να θεωρήσει κανείς πως δεν θα χρειαζόταν επέμβαση: ο Σύρος πρόεδρος, Μπασάρ αλ Άσαντ, είναι ακόμα στην εξουσία μετά από δύο χρόνια εμφυλίου πολέμου, και σε καμία περίπτωση δεν έχει ηττηθεί. Το μόνο πράγμα που θα μπορούσε να φέρει την πτώση του θα ήταν μία εξωτερική επέμβαση, ειδικά αν αυτή προερχόταν από την ΗΠΑ. Οπότε, θεωρήθηκε πως δεν θα έκανε το ένα

πράγμα το οποίο ο Ομπάμα είχε πει ξεκάθαρα πως θα προκαλούσε ενέργεια από πλευράς των ΗΠΑ.

Όπως επισημαίνεται στην ανάλυση, «ο Άσαντ είναι αδίστακτος. Δεν θα δίσταζε να χρησιμοποιήσει χημικά όπλα εάν έπρεπε να το κάνει. Είναι επίσης πολύ ορθολογιστής: θα χρησιμοποιούσε χημικά όπλα μόνο αν ήταν η μόνη του επιλογή. Επί της παρούσης, είναι δύσκολο να σκεφτεί κανείς μία κατάσταση τόσο απελπιστική ώστε να τον αναγκάσει να χρησιμοποιήσει χημικά όπλα και να ρισκάρει να συμβεί το χειρότερο». Οι αντικαθεστωτικοί χαρακτηρίζονται ως εξίσου «αδίστακτοι»: δεν είναι δύσκολο να τους φανταστεί κανείς να χρησιμοποιούν χημικά όπλα για να εξαναγκάσουν τις ΗΠΑ να επέμβουν και να ρίξουν τον Άσαντ. Αλλά είναι ασαφές το τι δυνατότητες πρόσβασης σε χημικά όπλα διαθέτουν, και, αν αποκαλυφθεί κάτι τέτοιο, θα χάσουν όλη την υποστήριξη από τη Δύση. «Είναι πιθανό κατώτεροι αξιωματικοί του στρατού του Άσαντ να χρησιμοποίησαν χημικά όπλα χωρίς τη γνώση και παρά τη θέληση του Άσαντ. Είναι πιθανό οι απώλειες να ήταν πολύ λιγότερες από ό,τι έχει ειπωθεί. Και είναι πιθανό κάποιες φωτογραφίες να είναι πλαστές» αναφέρεται σχετικά. Όλα τα ενδεχόμενα είναι υπαρκτά, αλλά κανείς δεν μπορεί να μιλήσει με σιγουριά- ωστόσο, αρκετές κυβερνήσεις, συμπεριλαμβανομένων της βρετανικής και της γαλλικής, ισχυρίζονται πως έχουν στοιχεία ότι η επίθεση προήλθε από τις δυνάμεις του Άσαντ. Ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ, Τζον Κέρι, μίλησε ξεκάθαρα για στρατιωτική επέμβαση, χαρακτηρίζοντας τις εκτιμήσεις των ΗΠΑ περί χρήσης χημικών από τον Άσαντ ως βασισμένες σε γεγονότα, ενώ ο υπουργός Άμυνας, Τσακ Χέιγκελ, μιλώντας στο BBC, δήλωσε ότι οι αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις είναι έτοιμες να αναλάβουν δράση στη Συρία. Στο μεταξύ, οι επιθεωρητές του ΟΗΕ δεν έχουν καταφέρει ακόμα να εξετάσουν τα στοιχεία στις επίμαχες περιοχές. «Στο τέλος, αυτοί που αντιτίθενται στον Άσαντ θα πουν ότι οι υποστηρικτές του συγκάλυψαν την ενοχή του, και οι αντάρτες θα πουν το ίδιο εάν κατηγορηθούν ή αν οι επιθεωρητές αποφανθούν ότι δεν υπάρχουν ακλόνητα στοιχεία περί επιθέσεων» αναφέρεται σχετικά.

Η ουσία της υπόθεσης είναι ότι οποιοσδήποτε ισχυριστεί πως έχει ανακαλύψει την αλήθεια, όποια και αν είναι αυτή, θα κατηγορηθεί πως ψεύδεται. Όπως και να έχει, το σενάριο το οποίο φαίνεται να γίνεται αποδεκτό από τους περισσότερους είναι ότι ο Άσαντ πραγματοποίησε την επίθεση, σκοτώνοντας εκατοντάδες, και παραβιάζοντας την «κόκκινη γραμμή» που είχε θέσει ο Μπαράκ Ομπάμα- «στριμώχνοντας» με αυτό τον τρόπο τον Αμερικανό πρόεδρο.

Ο Μπαράκ Ομπάμα θα προσπαθήσει να δείξει πως ενεργεί με την υποστήριξη των Ηνωμένων Εθνών, ωστόσο ξέρει πολύ καλά πως δεν θα τη λάβει, καθώς η Ρωσία, σύμμαχος του Άσαντ και αντίθετη σε στρατιωτικές επεμβάσεις με πρωτοβουλία του ΟΗΕ, θα υποβάλει βέτο. Η Κίνα, από πλευράς της, δεν είναι τόσο κοντά στον Άσαντ, αλλά αντιτίθεται επίσης στις επεμβάσεις με έγκριση του ΟΗΕ, οπότε κατά πάσα πιθανότητα θα κινηθεί ανάλογα. Ανεξαρτήτως του αν οι κατηγορίες κατά του Άσαντ έχουν βάση ή όχι, οι Ρώσοι θα τις αμφισβητήσουν και θα υποβάλουν βέτο- οπότε, η προσφυγή στον ΟΗΕ απλά κερδίζει χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί πως την Κυριακή η αμερικανική κυβέρνηση ανακοίνωσε πως είναι «πολύ αργά» πλέον για τη Συρία να επιτρέψει επιθεωρήσεις. Αυτό κάνει τις ΗΠΑ να δείξουν πως τηρούν σκληρή στάση- παράλληλα δημιουργώντας μία κατάσταση, όπου πρέπει να λάβουν όντως τέτοια στάση. Οι επιπτώσεις στη Συρία και παραπέρα

Το θέμα δεν αφορά πλέον μόνο τη Συρία. Οι ΗΠΑ έχουν πάρει μία θέση που τις εξαναγκάζει να επέμβουν. Εάν δεν το κάνουν, τότε πρόκειται για ξεκάθαρη αθέτηση της δέσμευσής τους, κάτι που σημαίνει πως αυξάνεται ο κίνδυνος πολέμου με άλλες χώρες, όπως η Βόρεια Κορέα και το Ιράν. Ένα από τα μέσα που οι ΗΠΑ μπορούν να χρησιμοποιούν για να «διαμορφώνουν» τη συμπεριφορά χωρών σαν αυτές είναι να επισημαίνουν καταστάσεις που θα προκαλέσουν επέμβαση, δίνοντας στην «άλλη πλευρά» τη δυνατότητα να αποφύγει την παραβίαση της «κόκκινης γραμμής». Εάν αυτές οι χώρες θεωρήσουν πως οι ΗΠΑ στην πραγματικότητα μπλοφάρουν, τότε αυξάνεται το ενδεχόμενο λανθασμένων υπολογισμών και εκτιμήσεων: η Ουάσινγκτον θα μπορούσε να θέσει μία κόκκινη γραμμή την παραβίαση της οποίας δεν πρόκειται να ανεχτεί, αλλά η «άλλη πλευρά» θα μπορούσε να θεωρήσει πως πρόκειται για «άλλη μια Συρία» και να την παραβιάσει. Οι ΗΠΑ θα πρέπει τότε να επιτεθούν, κάτι που δεν θα ήταν απαραίτητο εάν δεν είχε φανεί η «μπλόφα» στην περίπτωση της Συρίας. Επίσης, τίθενται τα ζητήματα του Ιράν και της Ρωσίας: και στις δύο περιπτώσεις, έχουν επενδυθεί πολλά στην υποστήριξη του Άσαντ, οπότε και ενδεχομένως να υπάρξουν αντίποινα εάν κάποιος χτυπήσει το συριακό καθεστώς. Στη Βηρυτό κυκλοφορούν φήμες πως το Ιράν έχει πει στη Χεζμπολάχ να αρχίσει να πιάνει Αμερικανούς ομήρους εάν οι ΗΠΑ επιτεθούν στη Συρία, ενώ η Ρωσία έχει δείξει, στο πλαίσιο της υπόθεσης Σνόουντεν, διαθέσεις τις οποίες η κυβέρνηση Ομπάμα θεωρεί ως σαφώς εχθρικές. «Εάν χτυπήσει, θα πρέπει να ετοιμαστεί για ρωσικές αντιδράσεις. Εάν δεν χτυπήσει, θα πρέπει να θεωρήσει πως οι Ρώσοι και οι Ιρανοί θα δουν κάτι τέτοιο ως αδυναμία» επισημαίνεται σχετικά στην ανάλυση.

Το ερώτημα είναι τι θα κάνουν οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοι που επιθυμούν να τις ακολουθήσουν εάν όντως η κόκκινη γραμμή έχει παραβιαστεί. Το ιδανικό σενάριο είναι αυτό μίας σειράς αεροπορικών πληγμάτων, που θα καταστρέψουν μόνο χημικά όπλα και θα εκτελεστούν τόσο τέλεια, ώστε θα σκοτωθούν μόνο αυτοί που τους αξίζει να πεθάνουν. «Αλλά είναι δύσκολο να διακρίνει κανείς την ψυχή ενός ανθρώπου από τα 10.000 πόδια. Θα υπάρξουν θάνατοι, και οι ΗΠΑ θα κατηγορηθούν για αυτούς» επισημαίνει ο Φρίντμαν.

Η στρατιωτική διάσταση είναι δύσκολο να καθοριστεί, καθώς η αποστολή είναι ασαφής. Λογικά μιλώντας, ο στόχος θα είναι η καταστροφή των χημικών όπλων και των συστημάτων ανάπτυξης/χρήσης τους. Το πρόβλημα είναι ο εντοπισμός των τοποθεσιών όπου βρίσκονται τα χημικά. Και υπάρχουν πολλές εγκαταστάσεις, αρκετές εκ των οποίων βρίσκονται κοντά σε πολιτικούς στόχους. Οι επιθέσεις θα μπορούσαν να αποδειχθούν πολύ πιο θανατηφόρες από τα ίδια τα χημικά. Και, σε τελική ανάλυση, μία επίθεση θα σημαίνει πως ο Άσαντ χάνει κάθε κίνητρο αυτοσυγκράτησης όσον αφορά τη χρήση χημικών όπλων: εάν πρέπει να πληρώσει το τίμημα της χρήσης τους, τότε ίσως να τα χρησιμοποιήσει όντως. «Τα γάντια θα βγουν και από τις δύο πλευρές, καθώς ο Άσαντ θα επιδιώκει να χρησιμοποιήσει τα χημικά του όπλα πριν αυτά καταστραφούν» αναφέρεται σχετικά.

Το βασικό πρόβλημα ενός πολέμου που περιλαμβάνει χημικά όπλα δεν είναι τόσο τα ίδια τα χημικά, όσο η ύπαρξη ενός καθεστώτος που τα χρησιμοποιεί. «Είναι δύσκολο να σκεφτεί κανείς πως μία επίθεση εναντίον χημικών όπλων μπορεί να αποφύγει την επίθεση κατά του καθεστώτος- και τα καθεστώτα δεν καταστρέφονται από τον αέρα. Χρειάζονται στρατεύματα. Και τα καθεστώτα που καταστρέφονται πρέπει να αντικατασταθούν, και δεν μπορεί κάποιος να υποθέσει πως το καθεστώς που θα

αντικαταστήσει τον Άσαντ θα δείξει ευγνωμοσύνη σε αυτούς που τον έριξαν» επισημαίνει ο Φρίντμαν, υπενθυμίζοντας το παράδειγμα του Ιράκ. Όσον αφορά το ενδεχόμενο εξοπλισμού των ανταρτών, θα φάνταζε χαμηλότερου ρίσκου, καθώς δεν θα προϋπέθετε αεροπορικές επιχειρήσεις, αλλά το πρόβλημα είναι ότι ο Ομπάμα έχει ήδη δηλώσει πως θα εξοπλίσει τους αντάρτες, οπότε εάν επιλεγεί αυτή η «απάντηση», θα φανεί πως ο Άσαντ απέφυγε τις συνέπειες, ενώ υπάρχει πάντα ο κίνδυνος της ενίσχυσης των τζιχαντιστών που βρίσκονται στις τάξεις των Σύρων αντικαθεστωτικών. Όταν ο Ομπάμα ανακοίνωσε την κόκκινη γραμμή του όσον αφορά τη Συρία και τα χημικά όπλα, υπέθετε πως δεν θα προέκυπτε θέμα. Επρόκειτο για μία χειρονομία προς αυτούς στην κυβέρνησή του οι οποίοι πιστεύουν πως οι ΗΠΑ έχουν ηθική υποχρέωση να βάλουν τέρμα στις κτηνωδίες. Επίσης, ήταν χειρονομία προς αυτούς που δεν επιθυμούν νέο πόλεμο. «Ήταν μία από αυτές τις έξυπνες κινήσεις, οι οποίες όμως μπορούν να ‘σκάσουν’ στο πρόσωπο ενός προέδρου όταν αποδειχτεί πως οι υποθέσεις του ήταν λανθασμένες» επισημαίνεται στην ανάλυση. Το αν ήταν ο Άσαντ ή οι αντικαθεστωτικοί που εκτόξευσαν τις επιθέσεις, ή αν κάποιος τις «σκηνοθέτησαν» δεν έχει σημασία. Αν ο Ομπάμα δεν μπορέσει να αποκτήσει ακλόνητα, αδιάσειστα στοιχεία πως οι επιθέσεις δεν προήλθαν από το καθεστώς Άσαντ- και κάτι τέτοιο δεν πρόκειται να συμβεί-, ο Ομπάμα θα πρέπει είτε να δράσει βάσει της κόκκινης γραμμής, είτε να επιτρέψει να φανεί πως μπλοφάρει. Ο πρόεδρος των ΗΠΑ πρέπει να επέμβει για να διατηρήσει την αξιοπιστία του, αλλά δεν υπάρχει πολιτική υποστήριξη στις ΗΠΑ για μία επέμβαση. Πρέπει να αναλάβει στρατιωτική δράση, αλλά όχι τέτοια που θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εικόνα των ΗΠΑ, κάνοντας τες να φανούν υπερβολικές ή «κτηνώδεις». Πρέπει να ρίξει τον Άσαντ, αλλά να μην τον αντικαταστήσει με τους αντιπάλους του. «Ποτέ δεν πίστεψε πως ο Άσαντ θα ήταν τόσο παράτολμος. Ανεξαρτήτως του αν ήταν στα αλήθεια, η γενικότερη αντίληψη είναι πως ήταν όντως. Αυτά είναι τα ‘χαρτιά’ που έχει στα χέρια του ο πρόεδρος, οπότε είναι δύσκολο να δει κανείς πώς θα αποφύγει την στρατιωτική δράση, διατηρώντας παράλληλα την αξιοπιστία του. Επίσης, είναι δύσκολο να δει κανείς πώς θα αναλάβει στρατιωτική δράση χωρίς να βρεθεί αντιμέτωπος με μία πολιτική ‘επανάσταση’ εναντίον του εάν τα πράγματα πάνε στραβά- όπως συνήθως πάνε» καταλήγει η ανάλυση.